

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 002/3-310/21-5479

Datum: 1.oktobar 2025.godine

Preporuka o prisutnosti deoksinivalenola, zearalenona, okratoksina A, T-2 i HT-2 toksina i fumonizina u proizvodima namijenjenim za ishrani životinja

Zakonom o bezbjednosti hrane (Sl. list CG", br. 57/2015) propisani se uslovi za bezbjednost hrane i hrane za životinje, obaveze i odgovornosti subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, uključujući i tradicionalne proizvode, kao i druga pitanja od značaja za bezbjednost hrane i hrane za životinje, radi zaštite života i zdravlja ljudi, životne sredine, potrošača i efikasnog funkcionisanja tržišta.

Dalje, ovim zakonom definisano je **da je hrana za životinje (feed or feedingstuff) svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo daje prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za peroralnu ishranu životinja.**

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

Rizik je mogućnost nastajanja štetnog uticaja na zdravlje i težina tog uticaja, koji nastupa kao posljedica te opasnosti.

Procjena rizika (risk assessment) je naučno zasnovan proces koji se sastoji od četiri koraka: identifikacije opasnosti, opisa (karakterizacije) opasnosti, procjene izloženosti i opisa (karakterizacije) rizika;

Upravljanje rizikom (risk management) je proces upoređivanja politike i mjera, odvojen od procjene rizika kojim se upoređuju mogućnosti postupanja u vezi sa rizikom, uz konsultacije sa zainteresovanim stranama, uzimajući u obzir i procjenu rizika i druge legitimne faktore i prema potrebi, izbor i sprovođenje odgovarajućih preventivnih i kontrolnih mjera;

Opasnost (hazard) je biološki, hemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje koji može da izazove štetno djelovanje na zdravlje;

Službena kontrola (official control) je svaki oblik kontrole koju sprovode nadležni organi, radi utvrđivanja usaglašenosti sa propisima o hrani i hrani za životinje, zdravlju životinja i bilja i dobrobiti životinja;

Neusaglašenost je neispunjavanje propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje, zdravlje i dobrobit životinja;

Uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje je uzimanje hrane ili hrane za životinje, kako bi se laboratorijskim ispitivanjem potvrdila usaglašenost sa zahtjevima utvrđenim propisima o hrani i hrani za životinje i zdravlju životinja.

Ovim zakonom propisana su opšta i posebna načela bezbjednosti

Opšte načelo - Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na obezbjeđivanju visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite interesa potrošača, zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite životne sredine i slobodnog kretanja hrane i hrane za životinje, proizvedene i stavljene na tržište.

Načelo analize rizika

Analiza rizika (risk analysis) je proces koji se sastoji od procjene rizika, upravljanja rizikom i obavješćavanja o riziku, a vrši se radi postizanja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, osim u slučajevima kada to nije primjereno okolnostima ili prirodi mjere.

Procjena rizika zasniva se na dostupnim naučnim dokazima i obavlja se na nezavisan, objektivan i transparentan način. Procjenu rizika, mogu da vrše naučno-istraživačke ustanove za bezbjednost hrane koje ispunjavaju uslove u pogledu stručnog kadra i koje ovlasti Ministarstvo. Ukoliko u Crnoj Gori ne postoje naučno-istraživačke ustanove koje ispunjavaju uslove Ministarstvo može ovlastiti specijalizovanu instituciju države članice Evropske unije za procjenu rizika u hrani i hrani za životinje.

Predostrožnost (član 14) - Bezbjednost hrane i hrane za životinje treba da se zasniva na načelu pouzdanog, naučno utemeljenog i efikasnog sprovođenja postupaka i preduzimanja mjera u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje, primjerenih zahtjevima zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, zdravlja bilja i zaštite živome sredine.

Ukoliko se na osnovu dostupnih informacija utvrdi moguće štetno djelovanje hrane ili hrane za životinje na zdravlje ljudi i životinja, ako postoje naučne nedoumice, preduzimaju se privremene mjere upravljanja rizikom potrebne za obezbjeđenje visokog nivoa zaštite zdravlja, do pribavljanja pouzdanih naučnih informacija potrebnih za sveobuhvatnu procjenu rizika.

Mjere iz stava 1 ovog člana moraju biti primjerene riziku, njima se ne smije ograničavati trgovina u mjeri većoj od potrebne za obezbjeđivanje efikasne zaštite zdravlja ljudi i životinja, vodeći računa o tehničkoj i ekonomskoj izvodljivosti i opravdanim razlozima, a preispituju se u razumnom vremenskom roku u zavisnosti od vrste utvrđenog rizika i vrste naučnih podataka potrebnih za razjašnjenje naučnih nedoumica i sprovođenja sveobuhvatne procjene rizika.

U nastavku

Preporuke Evropske komisije od 17. avgusta 2006. godine o prisutnosti deoksinivalenola, zearalenona, okratoksina A, T-2 i HT-2 toksina i fumonizina u proizvodima namijenjenim za ishrani životinja

Organ odgovoran za poslove hrane za životinje treba da:

- uz aktivno učešće subjekata u poslovanju s hranom za životinje pojača praćenje prisutnosti deoksinivalenola, zearalenona, okratoksina A i fumonizina B1 + B2, toksina T-2 i HT-2 u žitaricama i proizvodima od žitarica namijenjenim ishrani životinja i u krmnim smješama;
 - istovremeno analizira uzorke na prisustvo deoksinivalenola, zearalenona, okratoksina A, fumonizina B1 + B2 i T-2 i HT-2 toksina kako bi se mogao procijeniti stepen istovremenog prisustva
- obrate posebnu pažnju na prisustvo ovih mikotoksina u nusproizvodima iz proizvodnje hrane namijenjene ishrani životinja;
- obezbjede da se analitički rezultati dostavljaju redovno organu odgovornom za praćenje prisustva aflatoksina u hrani za životinje;
- obezbjede da se orijentacione vrijednosti, navedene u Prilogu, primjenjuju za procjenu prihvatljivosti krmnih smješa, žitarica i proizvoda od žitarica za ishranu životinja. Kada je u pitanju prisustvo fumonizina B1 + B2, primjenjuju se orijentacione vrijednosti od 1. oktobra 2007.
- obezbjede da subjekti u poslovanju s hranom za životinje koriste u svom sistemu analize rizika i kritičnih kontrolnih točaka (HACCP) orijentacijske vrijednosti iz tačke 5. za određivanje kritičnih granica na kritičnim kontrolnim tačkama koje odvajaju prihvatljivo od neprihvatljivog, za sprječavanje, uklanjanje ili smanjenje ustanovljenih rizika.

Kod primjene ovih orijentacijskih vrijednosti, treba uzeti u obzir činjenicu da su orijentacijske vrijednosti za žitarice i proizvode od žitarica određene za najotpornije životinjske vrste i da ih stoga treba smatrati najvišim orijentacijskim vrijednostima.

Za hranu za osjetljivije životinje, mora se obezbjediti da proizvođači hrane za životinje primjenjuju niže orijentacijske vrijednosti za žitarice i proizvode od žitarica uzimajući u obzir osjetljivost životinjske vrste i u skladu s orijentacijskim metodama određenim za krmne smješe.

Mikotoksin	Proizvodi namijenjeni hranidbi životinja	Orijentacijska vrijednost u mg/kg (ppm) za hranu za životinje s udjelom vlage od 12 %
Deoksinivalenol	Hrniva (*)	
	— Žitarice i proizvodi od žitarica (**) osim nusproizvoda od kukuruza	8
	— Nusproizvodi od kukuruza	12 5

	Dopunske i potpune krmne smjese osim: — dopunskih i potpunih krmnih smjesa za svinje — dopunskih i potpunih krmnih smjesa za svinje	09 2
Zearalenon	Hraniva (*) — Žitarice i proizvodi od žitarica (**) osim nusproizvoda od kukuruza — Nusproizvodi od kukuruza Dopunske i potpune krmne smjese — Dopunske i potpune krmne smjese za prasad i nazimice (mlade krmače) — Dopunske i potpune krmne smjese za krmače i svinje za tov — Dopunske i potpune krmne smjese za telad, mliječne krave, ovce (uključujući janjad) i koze (uključujući kozliće)	2 3 0,1 0,25 0,5
Okratoksin A	Hraniva (*) — Žitarice i proizvodi od žitarica (**) Dopunske i potpune krmne smjese — Dopunske i potpune krmne smjese za svinje — Dopunske i potpune krmne smjese za perad	0,25 0,05 0,1
Fumonizin B1 + B2	Hraniva (*) — kukuruz i proizvodi od kukuruza (***) Dopunske i potpune krmne smjese za: — svinje, konje (kopitare), kuniće i kućne ljubimce — ribe — perad, telad (< 4	60 5 10 20

	— odrasle preživače (> 4 mjeseca) i kune	50
--	--	----

(*) Posebnu pažnju potrebno je obratiti na žitarice i proizvode od žitarica koji se daju direktno životinjama da njihova upotrebe u dnevnim obrocima ne dovede do većeg stepena izloženosti životinje ovim mikotoksinima od odgovarajućeg stepena izloženosti, ako se u dnevnom obroku koristi samo potpuna krmna smješa.

(**) Izraz „Žitarice i proizvodi od žitarica“ obuhvata ne samo hraniva s popisa glavnih hraniva već takođe i druga hraniva dobijena od žitarica, a posebno voluminozno hranivo žitarica.

(***) Izraz „Kukuruz i proizvodi od kukuruza“ obuhvata ne samo hraniva dobijena od kukuruza „ već i druga hraniva dobijena od kukuruza, a posebno kukuruzno voluminozno hranivo.

Obradivač:

Verica Gomilanović,
samostalni savjetnik I

DIR EKTOR

Vladimir Đaković

